

המציפה

ערתון שבועי

לכל עניני החיים. לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגריין:

לשנה 7. — כתרין
 חצי שנה 3.50
 לרבע 1.75

באשכנז:

לשנה 8. — כתרין

ביתר הארצות:

לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

”רמת המצפה”
 נכנסת עתה בגליון עצמו הגדול עתה משהיה
 וכמו המר ספרותי יותר מאשר עד כה.
 אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
 לפי גדל השטח.
 ברכת מדינת 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני כתרין
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק שם מקומו החדש, כי גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא שלפאטמשעק נומר 76.918
 האדרסה לבית המערכת לאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בהויג לארץ להוסיף: Oesterreich)
 בעיפ: רחוב סעבאטסיאנא 32

Kraków, 3 Lutego 1911.

גליון ה.

קראה: הי שכת פי בא התרעיא.

המדינה לבדה לא תעשה מאומה לטובתנו. אף-על-פי שהכתיבה זאת נשיא המועצה הגראף ברגי. אנו יודעים היטב מתוך הנסיון איזה ערך יש להכבחות טובות באוס-טריא. אלה שהיכלת בידם במדינה לא ישנו ממנהגם בשביל החלטות יהודים בוועידתם, אם לא יהיו איזה כח מרכזי ליהודי גליציה. להזכיר בכל עת את ההכבחות ולתבוע ולחזור ולתבוע.

יש ששמהו כבר על החזיון הכלתי מצוי, שהתאספו כמעט כל נושאי משרה ביהודים למקום אחד, להועיץ על עני אחיהם. יש בזה מעין הרגשות „הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד“ מתי נזכה לזה? הרי רגילים לפחד מפני חישש פרוד וחישש לאומות ישראל. אנו לא יכולנו לשמוח בזה, כי לבנו כאב, רגשנו נפצע בדעתנו, כי אספות כאלו צריכות להיות תכופות לפי גדל המחסור והדלדול והלחץ ולא פעם בעשרים שנה; לא עיפ פקודה מן החוקין, אלא מתוך התעוררות עצמם של נושאי המשרה, הנוטלים גדולה לעצמם או נותנים להם עקב חכמתם או עשרם. הנוחל שררה מן הצבור עליו לדעת, כי גם חובה לדאוג בעד הצבור הזה קשורה בשררה ולא רק כבוד וזכות לבד. וככל זאת, עיפ הכלל „טוב באחור זמן מאשר לא כלום“ נענה גם אנו בברכה אחרי השמחים עד החזיון הכלתי מצוי ונעביר בזה את טענות אנשי האנקטה ואת החלטותיהם.

בתחלה כאשר יראו מנהלי הפולנים משום מראית-עין, שמא יאמרו: יש פרלמנט יהודי בגליציה, דרשו שישתתפו באנקטה חצי פולנים וחצי יהודים. אך כאמת הזמנו רוב יהודים, כי לא היתה אינטרסה לפולנים רבים

בכל עת ובכל עוז את הגזול מידנו בשם כל יהודי הארץ הזאת ולא תנוה עד שתשיג מאוייה — או תשארגנה ההחלטות אותיות פורחות, כמו זכויותינו הכתובות בספר החקים ואין משניה בהן מאין תובע חוק. ביד היהודים עצמם גורלם מסור עתה, להיות עוזבים ורחוקים, נרמסים ורצוצים כמו עד כה או לעמוד על נפשם בתור אזרחים יודעים ערך עצמם ודורשים זכויות שוות כנגד חובות שוות. הצעד הראשון נעשה. לא היה עוז לראשי היהודים להתאסף בעצמם ולהועיץ במה לעזור את דלי עמנו ההולכים וגורשים והנה באה הרחיפה מחוקין, ובמקרה רחיפה כפולה: טאת הועד-הפועל של מועצת המדינה ומאת מנהלי יק”א, הרוצים לעמוד בפרץ ואם לא יבא אחרי הצעד הראשון גם צעד שני, או גדולה תהיה חרפתנו עתה מאשר היתה עד כה, כאשר ישמו ראשי היהודים ידם בחיקם ואמרו להפטר מן העניינים ההולכים ומתרבים בנדבות של פרומות, שיתנו לא הם כי-אם בעהיב הבינונים. הנה העירום מן החוקין ואל נא ישונו לתרדתם! פרטי דלות היהודים בגליציה וסבתה נתבררו דיטב. אבל בכרוז לבד לא נושענו. אלה המטפלים בשאלת היהודים בכל עת ולא רק פעם בעשרים שנה בעת שמקהילים אנקטה מן החוקין, המה ידעו גם לפני זה היטב את פרטי עניות היהודים וגם את סבותיה ולא יכלו להושיע בדי הסתדרות ומה יסכנו לנו אם גם פלוני הדיקטטור ופלוני נשיא הקהלה, פלוני ראש האזרחים ופלוני ציר המועצה בקיאים בדברים האלה כמונו? לכל החלטה פומבית צריכים לתת ידים, להוציאה לפעולה וידיים צריכות להברא בצורת הסתדרות כלכלית, כזו שעלתה במחשבה מאת יק”א. מועצת

גיטל קוריין
 זבישיצע
 מאורשים.
 בחדש טבת תיע”א.
 חיים נאנעל
 פשעמישל
 הנני מברך באהבה את ידידי החביב מר יוסף ספיר במו”ט לארוסו עם העלמה הגבירה פרידה בת האדוקה הגביר ר’ ישעיה לייב פון פריידינגער בכודפסט. צבי רומלד — קראקא.
 הננו מברכים את ידידנו המכובד מאד מר יוסף ספיר לארוסו במו”ט. מערכת „המצפה“.
 הננו מברכים את חברנו החשוב והנעלה מר יוסף ספיר לארוסו. גבאי ביהמ”ד בית ישראל בקראקא.

ברגשי גיל וחרוה אביע במו”ט לאלופי ורכי החי’ מר אברהם אהרן קאפון נ”י לארוסין של בנו האברד מר יהואל קאפון בעיר סאראייבועוה אשר צדיק הלוי הזן בעיר פלואישטי.

אחרי האנקטה.

האנקטה ע”ד עניות היהודים בגליציה נגמרה בשלום והיהודים אינם שמחים, כמו שדורשי רעתנו אינם עצבים. לאנקטה כמו שנגמרה יש רק ערך אקרטי, כמו למאמרי העתונים, אשר ליהודים, שטפלו בכל העניינים האלה אלפי פעמים. ואם לא ישקדו אנשי האנקטה היהודים, לתת להחלטותיהם צורת מעשה ע”י הסתדרות כלכלית קבועה ואמיצה, אשר תתבע

וכלי זינו הביא אתו: השופר מצוין מכיס בכשתו מאחוריו.

הנשים נסתלקו לצרדין ופנו מקום, והרב רצה להכנס. באותה שעה באה המילדת הזקנה וגדרה בעדו את הדרך.

— רבי! פחות מעשרים וחמשה בסף לא אקח אפילו פרוטה — הוא נעץ בה את עיניו הזועפות ועמד ותמה, בעת צרה כזאת היא עומדת על המקח? הוא לא שקל וטרה עמה, אלא הרביץ את ראשו לאות חיוב ונכנס.

רגזו ועגמו הוא מטיל ארובות וקצרות ושפתיו נעות, הוא מתפלל ומכון את לבו לעילא ולעילא, להמשיך משם שפע קדש וסיעתא דשמיא. אחר תפלה קצרה הוא שואל את המילדת אשר בחדר השני, אם נראו סימני לידה ומקבל תשובת שלילה. בפיך ברכים הוא הולך ונגש אל המעוכבת המתה ומדבר אל לבה ומפציר בה בחשאי, שתתן את פרי בטנה. אפס זך אטמה אונה ואינה שומעת. הושיבו אותה באמבטיא מלא מים פושרים, והרב לוחש ולוחש באזנה, מבקש אותה, שלא תעצור את הילד במעיה וטראה לה את כל חומר הדין שבדבה, אבל העקשנית הזאת מקשה את ערפא, לא ולא! התחיל מאיים עליה בשמטא וחרטא, אך לריק! היא אינה רוצה לציית! פקעה סבלנותו של הרב והוציא את השופר, הדליק שני נרות של שעה והמתין קצת — אולי תתעשש — אך זו אינה מראה כל אותות-חרטה. מיד נשמע קול

חולה ועכשו כשמתה היתה לשיחה בפי כל וענין לענות בו. התחילו מתעניינים, הוגים, משוחחים ומדברים על-אדותיה, ודורשים אותה במין חומר. מיד ידעו הכל את כל עניני חייה לכל פרטיהם ופרטי פרטיהם, את יחוסד בינה ובין השכנים ואת יחוסה בינה לבין בעלה, במה בנים וכמה בנות ילדה לה, את שמותיהם וגילם, בדיוק, את שלשלת יחוסה מצד אביה ומצד אמה עד עשרה דורות, עם מי היתה מקורבה קרבת שאר-בשר ועם מי קרבת חתון בלבה, שני בשלישי ושלישי ברכיעי וכל המסתתף מזה, דורשי רשימות מצאו מקום להתגדר ומוציאי דבה הניעו ראשם לכאן ולכאן כלומר שהם יודעים יותר ממה שנעים להם לדעת, אך אינם רשאים להוציא לעז ולגלות אפילו טפה, ובתוך כדי דבור הפילו חצאי מלים וקטעי דברים, שהיו טרנגים אחריה בימי בנותה ולכן באה עליה הצרה הזאת ונקטפה בלא-עתה, ועל אשמים ונקיים יצא הקצף.

סביב בית האכל נתאספו המון רב, אנשים ונשים ומן, מספר וכבי תמרורים מלנו ותאניה ואניה מלבר, גרוי-עצבים עומדים כלם באימה וכיראה ומחכים לביאת הרב. ערב שבת היום ואי-אפשר שישהה ויתמהמת. הכל מוכן ומוזמן, הקבר סבור, התברכים תפורים, אך המטהרות לא החלו את מלאכתן, כי המתה טרם ילדה. הרב היה התל, שהבל פונים אליו וכל עין צופיה לה והנה הוא הולך בלויית הדיין והשמש. פניו נוגים ועצובים, אבל גם רצינים ועשויים לבלי חת, נראה שהכין את עצמו לבקשה, לתפלה וגם — למלחמה.

פיליטון

אסון.

מאת ישעיה פוכם.

השמועה היתה עתאומית ומפתיעה, עשתה לה כנפים במהירות החשמל והרגיזה את פרשדונה כלה. חנה-שרה מתה מיתה חטופה והגיחה לבעלה ששה ילדים קטנים — אך לא זהו עיקר האסון, כי-אם מה שמתה בעצמות בכטן מלאה, ברסה בין שיניה וילד במעיה.

אותו היום ערב שבת היה ופחד ורעדה נפלה על על כל העירה, פסקו חיים ותנועה, אין איש פונה לעסקיו, בטל כל סחר ושנתה כל מלאכה. החייט הניח את מחטו, הרצען את מרצעו, החנוני עמד טובח תמהון על פנקסו בחנותו הריקה מאדם, הטבח הקדיחה את תבשילה ובעלת הבית נושאה בשרה בשינה ואינה שולחת בה זעם לישונה. רפו כל ידים, כל לבב דוי וכל ראש טורד ארצה, דימה שחשכה השמש בערפיפה וסכנה קרובה לבא, איזה אסון מרפוף ומרחף באוויר, וטרה יחורה מעיקה ולוחצת שוכנת על כל פנים, וכל העירה היתה לחרדת אלקים.

שלושת רבעי בני העיר לא ידעו אפילו אם היא

לאכר ימים אחדים במועצה יהודית. וגם מאלה שהזמנו לא באו כלם. כוראי בטחה שבין כך ובין כך לא תהיינה תוצאות ממשיות לדבר. היהודים שהזמנו באו כלם. ליהודי יש כלל ישן: כשקוראים צריכים ללכת. נשיא המדינה גראף ברגניאמר בפתיחה: מועצת המדינה רוצה להסיר את ההבדל בשדה הכלכלה והתכרות, שבין הנצרים והיהודים. סבת העוני והמחסור הנורא של היהודים היא עניות הארץ ככלל וצריכים למצוא רפואה גמורה לזה. אחרי תורת הדיר לוונשטיין הוכיח, כי התקונים הכלכליים, שנעשו במדינה, קשה פרנסת יהודים רבים, מבלי שנתנו להם תשלומים בעד נזקם, ע"כ כהכרח מתרכים ענייניו. דיר אשכנזי הוכיח כרשימות סמטיסמיות מה גדולה עניות היהודים בכל הערים ובפרט בעירות הקטנות, עמחצית היהודים זקוקים לתמיכות שם. יש ענפי פרנסה, שאין ליהודים חלק בהם כחוק דהיה מחוץ. כחוק הרוכלים, כחוק שביתת יום א' ובחוק שמירת כריאות הבהמות מקפחים מהית היהודים, דיר אדולף גרוס התאונן, כי למרות שווי-הזכויות אין ממנים פקידים יהודים בכתי-הפקודות של המדינה והערים ואף באגודת בעלי המלאכה בקראקא אין חלק להם. לפי שאין ממנים בבהים מורים יהודים לפי צרכם, מכרחים היהודים ליסד להם בים לעצמם. אגודות עובדי-הארמה משתדלים, לבער אחרי היהודים ככפרים. כזה לא רק יפסידו היהודים הפסד חמרי, כי שני הצדדים יפסידו הפסד מוסרי. בין הנצרים מתרכה המשטמה וכין היהודים תאות הפרוד. עול מסים יעמיסו על היהודים יותר מאשר על עם-הארץ. יועץ המדינה אולמר (נצרי) אמר, כי מצב היהודים טוב עתה מאשר היה, גם בתכרות הם הולכים ומתקדמים. אגודות האכרים מכיאות להם גם טובה, כי מתקרבים גם למשלה-יד אחרים, מלבד המסחר. זגורסקי, ראש הכנכ הגליצי, מוכיח את בעלי ההון היהודים, שאינם פונים להרשת גדולה, כזה יוכלו להרים מצב המדינה וממילא יושעו אחיהם. יועץ הנציבות בריקנר הצהיר, כי מייז אלף ותית מווגים השינוי שבעת אלפים ותשיש רשינות (א"כ) נשאר יותר מעשרת אלפים מווגים חסרי לחם, מלבד משרתי הפרופינציות) ורק אקף ושלוש מאות אכרו לחם (ג). הדירקטור פלדשטיין ערער על הנהגת המדינה, שאינה שוקדת להנך את בני הנעורים היהודים, שיוכלו לעמוד במלחמת הקיום הקשה. אין נותנים ליהודים מחנכים מקרב אחיהם. בכים למלאכה קמץ מספר היהודים ויש שאין מקבלים יהודים כלל. דיר בעניס (יהודי), מזכיר לשכת המסחר בקראקא, דורש ששווי-זכויות ליהודים כל יהו על הניר לכד באופן שיצטרכו היהודים לאחוז רק במשלה-יד מגבלים. יש זכות ליהודים לעזור להתפתחות המדינה בכל מקצועותיה

ואלהסתפק במסחר לכד. דיר לוונשטיין דבר שנית על עניות היהודים בכלל, שבעבורה הם הולכים ומתנזרים ומתנולים בגופם וכנפשם עד שתקשה להם העבודה. כל חוק חדש ותקנה חדשה מקפחים פרנסת יהודים רבים ואין משלם להם נזק. אף מדינה כריאה ומסודרה כראוי לא תוכל לשאת המון אכיונים כאלה ומכיש ארץ עניה כגליציא. לכן על המדינה לעזור. אדולף שטנדל חשב רשימה שלמה של עולות וגול-משפט ידועים ועשה רשם גדול כדבריו היוצאים מן הלכ. כיוחר הוכיח את אפסות הפוליטיקה של ההתכולות. ראש בנק האפוטיקות דיר פרוכטמן דורש, שיקרבו את היהודים אל עבודת הארמה ויחלקו גם להם חלקות ארמה לעבדן, את המשכילים היהודים צריכים למנות ככל מקצועות העבודה הצבורית, כי אין עוד מקום לעורכי-דין חדשים. דיר אינגן לנדא דורש, להרכות ספות הלואה כרכית קמנה לתגרים ולבעים וחרשת. דיר גרוס מתאונן על הבנקים של המדינה, המונעים כספס מיהודים ועל העולות הנעשות לבעלי-מלאכה יהודים. כר דטנר ראש לשכת המסחר הקראקאית קרא תגר על המסים הכבדים, שהוטלו על המווגים החדשים, שלא יוכלו שאתם. שקר הרבה, שהיהודים שונאים את העבודה, אם רק יש אפשרות לעבוד הם עובדים עבודה קשה. אדולף שטנדל מתאונן, כי חוק הרוכלים קפח פרנסת אלפי יהודים. ועתה רוצה מועצת הממלכה, לגזור עליהם גזרות חדשות, לעשות נחת-רוח לנוצרים-סוציאליים. כגליציא מענים את הרוכלים היהודים באכזריות. ועתה יד השלטון המדיני נמויה על סוחרו הבהמות, לשים גם אותם כרוכלים, ויש שישתמשו כחקי שמירת הבהמות מפני חללים, לאסור את מסחר הבהמות בשוק. כחוק שביתת יום א' משתמשים הסוחרים הנצרים, להתחרות ביהודים, השוכתים שתי שבתות. השכל והצדק נותנים, שהיהודי השוכת כשבעי פטור משכיתה שניה, אם רק אין מסחרו עושה רעש כחוקן. כמו שהקילו באמת לבעי-מלאכה יהודים, בכל אופן אין לתת להחמיר עוד יותר כחוק השביתה, כמו שרוצים הסוציאליים. כדבר המווגים צריכים להחזיר למווגים הישנים זכותם עד יום מותם. שטנדל שאל קושיה הזקה:

מדוע כשנוטלים מאחרים זכויות ישנות משלמים להם בעדן בכסף מלא (הפרופינציות של בעלי האחוות) ומיד היהודים נוטלים זכויותיהם חנם? גם למווגים החדשים יקשה קיומם במסים הכבדים, אך יוכל מוג לשלם מס יותר מעל אחוזה גדולה? אם לא יחפון שלטון המדינה לעזור את המווגים, להראות כזה הפצו הטוב, אך נקוה לעזרה מן האנקמטה? דיר קולישר מתאונן ניכ על קשוי חוק הרוכלים וחוק השבת. כמירול הקלריקלית, שאין בה יהודים, פתוחות החניות כיום א' שש שעות ואת היהודים כופים פה, לפתוח רק לשלש שעות. וכן גם דיאמנה, גרוס וד"ר מילעס דורשים להקל ליהודים את שביתת יום א'. דיר שטנדל יגובסקי מצד הנהגת המדינה מכטיה, כי כחוק הרוכלים החדש אפשר יהיה להקל ליהודים. הנציבות תתן עוד רשינות חדשים למווגים. דיר יאהל מכטיה, כי מסי המווגים לא נקבע עוד ואין עוד מקום לתלונה, קולישר ודיאמנר דורשים להגן על הגולים מפני עושקיהם. היהודים מריבים עתה לצאת למדינות הים ואין משיגה עליהם וריבים יהיו למרף לנוכלים. נימיהין ראש האזרחים כסמניסלכ דורש, שתתמך המדינה כמעשי יקיא למוכת היהודים. פרופסור רוזנבלט דורש, לשים לכ לצרכים הדתיים של היהודים, כמו שדואנים לאלה של הנצרים, כל באי-כה הנהגת המדינה עמדו על דעתם, שהיא דעת עתוני צוררינו, כי מצב היהודים כגליציא טוב מזה של הנצרים.

על המצפה
עוד הפעם "כוזרים".

קרוב לאלף שנה אחרי מות הכוזרים כתור עם ואחרי שנכרת כל זכר להם מכין הגוים, התחילו להתעסק בהם ולהזכיר שמם תדיר ברכים. והמוזכרים הם — הלא אחרת אי אפשר שיהיה — בני בניהם. המאדיארים צאצאי הכוזרים, שכגדו כדת אבותיהם וקבלו את הדת הנצרית, להיות כאחד עמי אירפה מעלים עתה את זכר הכוזרים אבותיהם ככל ישיבה וישיבה של מועצת ממלכתם. ומדוע לא? כלל טבעי הוא: כן יכד אב. הן לא על הצוענים לכד את אבות המאדיארים! אלא שבני הכוזרים מצאו אופן מיוחד בכבוד-אב, הם מכבדים את אבותיהם ככנותם את יהודי פולן כוזרים. גם זה כבוד, כבוד, כבוד, שאלמלי היו הכוזרים קימים היו מתגאים כזה. אבל בני הכוזרים מתכונים לגדף כזה את יהודי פולן, לנולל את הרפת מולדתם הם על אחרים. זהו ענין לאותם המאדיארים ולרגש צדקם, יצטרדקו המה לפני רוח כינתם ויתנו לעצמם דין וחשבון אם נכון הדבר לכוש באבותיהם ולהתכחש כהם ולזיף את ההיסטוריה וליחס את היהודים שנואי נפשם להכוזרים אבות המאדיארים. אנהנו יהודי פולן אינם מתכיישים כלל בבני אמונתנו הכוזרים. כל עוד עמדו יושבי רוסיא הדרומית תחת יד מלכי הכוזרים לפני אלף שנת היתה תכרותם והיו מדותיהם רמות ונשאות הרבה יותר מעתה, שהם עומדים תחת יד ממשלה אירפית. ואולי היו מדות הכוזרים בעלי דת משה רמות גם ממדות כניהם המאדיארים הקתולים של עכשו. אך לא על זה אנו דנים עתה. זאת הפעם השלישית, שהכוזרי קארל הוסאר ממפלגת העם הקתולי כפרלמנט האונגרי הכנים אינטרפלציה, לדרוש מממשלתו עזרה נגד הכוזרים, הממלאים את הארץ חמס ומצילים את הרותנים ומנשלים אותם מנחלותיהם, שטנה של המן הוא מגיד ככל פעם על היהודים יושבי קרן צפונית מזרחית של אונגרי, כי הם מווגים את עם-הארץ, נשבעים לשקר, מזייפים שוכרים עדי חמס, נותנים שחד לשופטים ומתירים לעצמם כל גזל והונאה. להוציא מידי הרותנים את רכושם ולהכנות סחרבנם. וכל המעשים האלה הוא מיחס לתורה היהודית ולהררים, ומביא דאיה על זה

השופר כוקע ועולה כחלל האויר וכל העם חרדו ונעו, הכו כף אל כף זגעו בכביה. השמש נראתה כראשי אלנות ושבת ממשמש וכא. אין פנאי, הזמן דוחק והמלאכה מרובה. הרב, טכול כלו כזעה, עשה כל מה שביכלתו, אך מן השמים עכבוהו. המילדת הזקנה כמו שמחה לאיד הוציאה תער הגלבים מצקלונה, כקשה מחילה מאת המתה, ועשתה מה שעשתה והרויחה עשרים וחמשה כסף כמומוגים. לאחר שעה קלה היתה ההלויה. המון רב אכלים ונוגים הלכו ונמשכו כצללים אחר המטה. כאותו היום לא דפק השמש על הדלתות משום הלול שבת, והוא וחדיין נכאי רוח ועצובי-לכ, לוו את הרב דמתא הביתה. — לא עלתה על דעתה, כי ההצופה הזאת לא תציית לדין — אמר הדיין כהתמרמות, כשור צבא שנהל מפלה כשוכו ממערכות מלחמה. — כעונותינו הרבים — נאנח הרב המרוגז — אך אנכי ידעתי למפרע, שאך לריק יהיה כל עמלנו. — מהיכן? — שאלו שני קולות כבת אחת. — הוי המכייים ואינם מסתכלים! הרואים ואינם יודעים מה הם רואים! — ? ? — הדיין והשמש הכליטו על ריבם שני זוגות עינים כתמהה. — הלא ראייתם, כי כלכתנו שמה, כא לקראתנו השואכ-מים עם דליים ריקים...

ראשם לכאן ולכאן, כי שניהם תקיפים ואין להשיב פניהם ריקם. והחקים יוצאים מסורסים ומלאים סתירות מנחכות וגורמים נזק לבל, שני הפכים בנושא אחד, 'אינם משיבועים רצון אף את אחד מן הצדדים. והסוכלים הם שוב אלה, שאינם נוגעים בדבר, שאין להם עם מי להתחרות וגם הם צוענים: הושיעה אדוני המלך! ואין שומע, כי אין בידם למלא אחרי הצעקה ככה ידיהם. לשוא נחקור בזה מי התחיל, הלא קצרה ידו וקצרה גם יד הממשלה, לענוש את המתחיל ולסרוא לו דום! והמלחמה הולכת וכבדה בלי אחרית ובכי תכלית.

הנה נא מלחמה לנו עם לוחצינו. הם דוחים אותנו מחברתם, מראים אותנו על כל צעד וצעד, שאנו שפלים מהם ואיננו ראויים לכל זכות כמותם. כבנים חורגים אנחנו במדינה, מלאים עצב וכעס, בושח ובוז. כל עוד היח הבן החורג קטן, היה עליו לשאת כל המכות והבוזיונות מכל בני הבית ולדום. אבל כבר גדל הבן החורג והוא מתחיל להשוב מחשבות, לעזור את עצמו ולצאת מרשות מעניו. ובעבור החצפה הזאת תגדל השנאה שבעתים והבן החורג בעל-כרחו יפרד עוד יותר מן המשפחה המיסירתו חנם והם מוסיפים בגלל זאת לשטום אתו ולהציק לו וחוזר חלילה וחוזר לעולם. ומי התחיל? אין לשאול כלל! כי מי ידן עם התקיק ממנו! וכאשר יחלה הבן החורג מרוב המכות והרגז והרעב והמחסור, יבאו השכנים וייעצו: כושה! מה יאטרו הבריות! צריכים לקרוא לרופאים, קראו לרופאים ועשו קונסיליום ואלה נמנו וגמרו: אין חסר לנער מאומה, אלא חדלו מהרע לו, אל תמנעו להם מפיו ואל תחסכו לחמו למרורות פתנים במעיו, או יכריא הנער ויחזק, אוי ואבוי! יכריא ויחזק? הלא מפני זה פחדו האבות החורגים מעולם!

ומה תקנתנו? המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

מראקא. בישיבת מועצת הקהלה ביום א' שיו פתח היוכיר דיר מילעס את הישיבה בתודעה, כי ברשות המניספרים נדהתה בהירת הרב אביד עד סוף שנת האזרחים הזאת. הפרנס מר יצחק בומינגר שאל על זה, אם הדחיה הזאת היא אות, כי נקברה שאלת הרכנות אחרי שנדהתה זה כמה פעמים או באמת רוצה ההנהגה להפיש אחרי דב בשנה הזאת? באופן הזה צריכים להבין ולהפיש. היוכיר ענה, כי הוא נכון גם היום למנות רב, אם רק תפשו בו בעיני רב אחד הגון באמת לקראקא הגדולה ומוכשר מצד תנאי החוק. אדרבה התענינו בשאלה הזאת והתאחדו, כי הרב דודש רק לכב בעה"כ. עוד הודיע היוכיר, כי הסוחר הנצרי תאוואלקא נדב כדבר שנה בשנת 50 כתר לביה"ה היהודי והביע לו תודתו.

אח"כ הציא הנשיא ע"ד האנקטה, שהשתתף בה. א"ע"פ שלא הביאה לעיני פרי בהיוב הוא שבע-רצון מסנה משתי סבות. ראשית נועצו יהוד אנשים מכל המפלגות וכלם פה אחד השמינו תלונותיהם על הנהגת המדינה ודרשו המבט היתם ושיש-לב אל עני בני עמנו ושנית הכירו כל היהודים המתאספים, כי אחרי שאין לקוות עזרה מן ההון נהוץ להחיש עזרה מצדנו אנו וכל המפלגות הסכימו לכונן הסתדרות יהודית של כל תקהלה וכל עשירי עמנו בתור, אגודת עזרה ליהודי גליציה. גם יקיא שתתקף בזה ותעזור בכל יכולתה. נשיא המדינה הבטיח, כי גם תשפת המדינה יתמוך בהסתדרות כזאת, כמו שהוא תומך בהסתדרות האכרית. בימים הקרובים תתכונן האגודה הזאת באספה, שתועץ ע"ד פרטי תעורה. הפרנס מר דייטשער התאונן, שבאנקטה השתתפו רק אנשים מן האינטליגנץ ולא מן העם, מן הסוחרים, הבקאים יותר בצרכי היהודים כאשר הדקטורים והדיקטורים ובקש מאת הנשיא, שבהסתדרות המתכוננת ישתתפו גם יהודים פשוטים. היושביד הבטיח, כי ישתדל בזה.

הפרנס מר פינחס לנדא שאל את היוכיר על-אודת היהודים בפרור וזויעזוביק. המסקים הזה נספה כבר אל העיר קראקא הגדולה, אבל היהודים עומים מתנהגים ע"פ מנהגם הישן. השוהם שם נוטל לעצמו שכר השחיטה, ישחט תרגלית בעד ד' הלחים, בעוד שבעיר מחיר שהיטת תרגלית י"ב הלר ואיב יוכל כל איש לשלוח שמה לשחוט, כי אין משלמים עוד מכס בעד העברה משם לכאן. היוכיר ענה, כי הוא משתדל בדבר ספוח היהודים בפרורים אל תוך הקהלה וכי ניצבות המדינה וראש האזרחים דיר לעא הבטיחה, כי לא יארכו הימים ויהודי הפרורים יסופחו בקהלה.

על סדר היום עמד ענין קסח הפסח, שצדיקים לבקש עצה, שלא יוקירו האופים את המצות. הועד הציע אופנים שונים וכוה קסח התנגשות עם האפוזיציה. הפרנס מר הלל הייסאן אמר, כי יש עצה פשוטה מאד, שלא תרויה קפת הקהל מאומה בקסח הפסח ומסילא יהיה המחיר נמוך. על ההצעה הזאת קם רעש. משנה הנשיא מר סרגליה ענה, כי אין תקהלה יכולה לפרנס את העניים בפסח מכיסה, אם לא תחפוץ לעשות שפטה מוכרחה היא להשתכר בקסח, למען תוכל

קרקע לפי הונם הדל, גם קשה להם למלא תנאי הממשלה ולמצא מלוה כפי הדרוש וכל זה יקל להסתדרות גדולה. היא רוצה להשתתף עם הסתדרות אחרות בעלות המטרה הזאת, לעבוד באחד הכחות והקרן. שתי הסתדרות כאלו כבר התחברו לה. אבל לא הצמצם מעשיה ביסוד מושכות לעבודת האדמה, כי-אם תעסוק גם בחרשת ובתרות ערים ובכנין בתים בכל כבלנות השייכה ליישוב מסודה, בלי כל כונה פוליטית. בזה היא רוצה למנוע את ההגרה מאי, שהתרכזה עתה. בני הקולוניסטים אינם מוצאים שום שדה פעולה בא"י, כי קרקע אין לקנות, הון אין בידם והם מוכרחים להרחיק נדוד. וכן גם רבים מגולי רוסיא בעלי הון, העולים לא"י, כל עמט שבאו בן ישובו כי ביחידות אינם מוצאים מה לעשות וקרקעות קטנים אין למכור. אם תחיה הסתדרות כזאת בעלת כנק אנרגי, שהתחברו בו הון כמה מוסדות וכסף יחידים עשירים, שיקנו אקציות, תוכל להתחיל עבודת קולוניזציה במדה מרובה ואחינו בא"י ירבו, לפעולותיהם תהיינה ידים ולא יברחו עוד הכחות הרעננים.

פיריטון קטן.

מי התחיל?

הנה נא שני נערים מתאבקים בכל מאמצי כחם, כל אחד רוצה להכריע את חברו ולתת לו המכה האחרונה! למען יזכור! רגש הצדק סוכן בהם, אין אחד יכול לומר משלו כלום, כי לו הצדקה ולחברו בשת-הפנים. וגדולים עומדים ומתחננים אל כל אחד: "היה אתה הפקח וחדל!" "לא! עונה כל אחד ואחד, מוכרח אני ללמדו דרך-ארץ!" והשאלה חוזרת כיננו: מי התחיל?

הנה נא שני נגידים בעירה מתנגחים להתראות כנגידותם. זה קונה לעצמו חתן-תורה וזה קונה לאשתו שני חרוי פנינים. זה קונה רהיטים בלכוב וזה מנדט במועצת העיר וחוזר חלילה עד אין סוף. ואנחנו כוחלים בשניהם וחוקרים ודורשים: מי התחיל במעשה שטן זה? הנה נא כל המלכות מתחרות זו בזו בהכנות למלחמה — שלא תהיה זו מוסיפה תכצרים וזו ספינת-שריון, זו רדידונכות וזו נשק-מכונות, זו גדודים כיבשה וזו אניות-מוקש בים וחוזר חלילה. אין אחת רוצה להשאר אחרנית בשום דבר וההכנות בולעות כל הון העם. הפורש בפיו ונאנח: מה תהיה אחרית המשחק המגונה הזה? ער היכן יגיעו הרברים? אם לא יעשו פעם קץ להתחרות של להכעים הזאת, הרי סוף כל אורח וכל נער להיות תחוב ככנדי צבא וסוף כל בית להתהפך לקסרקטין וכל הים ימלא מכצרי ברזל הנקראים הדידונכות. אבל אין ממלכה אחת רוצה להיות הפסחית, לחדול פעם. ופה יודעים אנו מי התחיל ורוצים היינו למתוח את המזיק ההוא על האצטבה ולחלק לו מנה אחת של מלקות — לא של ערב יום כפור — למען ידע מה זה הלאות כל העולם בהכנות מלחמה לכמדה ולהטיל עול להכל ולריק על כל אדם בעולם עד אשר ירבו תחת משאו. אלא — הם! פן יענישוך בעון נכות היוזעאלי!

הנה נא המלחמה הכלכלית האיומה. פועלי בתי החרשת מוקירים כח עבודתם ובעליהם מוקירים סחורתם. והאברים עומדים ותוהים: מאין נקח לשלם יותר בעד צרכינו, לכן גם אנו נוקיר כה עבודתנו. אי"כ גם הלחם והכשר מתקרים והפועלים צועקים שוב: אין שברנו מספיק עוד די חיינו ומעלים שוב שבר עבודתם וכל סחורה עולה שוב במחירה והאברים מוקירים שוב פרי אדמתם ופרי בהמתם וחוזר חלילה. ובעיר מתקוטטים האנשים ע"ד היקריות, זה אומר האגריים אשמים וזה שני הצדדים לא הועילו בתקנתם, בהעלותם את המחיר. ואת הוצאות מלחמת הנצחון משלמים רק אלה, שהכנתם קבועה ועומדת, שאין להם מה להוקיר. והם פורשים הפיהם ומתחננים לשניהם: חדלו נא, רחמו נא, חנו נא, הלא תראה, כי אינכם מרויחים כלום בהתחרותכם, אף אחד משני הצדדים לא יאות לקבל את המכה האחרונה ומה זה הכל תיגעו! אבל לא, שניהם עומדים במרדם, להוקיר ולהוסיף ולהוקיר ושניהם דורשים מאת הממשלה ומאת הפרלמנט, לתקן תקנות לטובתם ואלה מרכינים

מסופרים יהודים, יאחד מהם הוא חכם המדינה של יהודי אונגרו ד"ר פרנץ מעזעי, מנהל אגודת הקהלות של הנאורים, שכתב בפירושו, כי עבירה היא בעיני הכוזרים וכותיהם עבודה, שיש בה תועלת וכי כל הטוב הנמצא בעולם הוא רק להאמין בנפלאות הרכיים. הרכיים אסורים כל מלאכה ומרחיקים את העוסקים בה. גם יהודי אחר חבר הפרלמנט ממפלגת הממשלה כתב בן בספרו, כי אין היהודים הם עוסקים רק בנשך ובמתן שחד ומסרה רחוק הוא, שיהודי העומד לדן עם רותני, יצא חיב בדינו. לכן על הממשלה להשיג על הכוזרים ועל מעשיהם בעין פקוחה ולסגור את הגבול בפניהם. לשמנה הנוראה הזאת הסכימו צירי היהודים, שהיו באותו מעמד, להראות טהרת יחוסם, שאינם מבני הכוזרים ואין להם עם יהודי פולן כלום. לפי הכרתנו אם ישנם באמת בין יהודי מרמוש באונגרו יחידים משחתי המדות כאלה, אז לא מפולן ומגליציה הביאו את השחתת רכסם, כי-אם שם באונגרו למדה, כי כלל ישן הוא, שרכל מדינה ומדינה ישנם יהודים כראוי וכיאה דה וכן מורה הנסיון, בכל ארץ וארץ מקבלים היהודים מרות יושבי הארץ. אין אנו צריכים להביא ראיות, כי לא היהדות והתלמוד השחיתו את רכסם של יהודי מרמוש, אבל צריכים אנו להביא ראיה, כי היהודים מקבלים מרות שכניהם. והראיה הקרובה לנו עתה היא משנאת יהודי פולן של יהודים באונגרו ומן היהודים חברי הפרלמנט האונגרי שהסכימו לשמנת הוסאר. ממי למדו האחים הנפשיים האכה לשנוא את אחיהם בני אבותיהם ובני אמונתם, אם לא מן המאדיארים שכניהם, המנכלים את כבוד אבותיהם הכוזרים ומכחשים בהם ותולים בשקר את היחס הכוזרי ביהודי פולן, לבנותם!

המניקות.

בין כל דברי המתורות, שיהודי גליציה משתמשים בהם יותר מכל עם הארץ, אחד מן הגרועים היא המנקת. אמנם יש בין נשי היהודים נשים חלשות, שאינן יכולות באמת להניק את ילדיהן בעצמן, ישנן גם נשים טרודות בעסקים, שאינן יכולות להיות קשורות העריסת הילד, אבל ישנן גם הרבה נשים בריאות ושובות בבית ולא טרודות, השוכרות מניקות לילדיהן וק' מתוך תאות המותרות, רק מתוך טענת למה אגרע? לפלוגית יש מנקת ואני אניק בעצמי? והן מקבלות על עצמן לסכול כל צער ורגז ונזק וסכנת נפשות ובלכד שלא תגרענה מרעותיהן, שפחות הן לאיזו זונות חצופות, כל היום עליהן לשרת ולפנק את המניקות האכזריות ועזות-הפנים ואת ילדיהן אינן רוצות לשרת והכל בכדי לקים את המנהג, שאין לפי כבוד אשה יהודית לחליץ בעצמה שדיה לפרי במנה. ראוי לפרסם את הסכנה, שהיתה מרחפת על ראשי עיר שלמה של יהודים בגלל מנקת כזאת. ב ס ר י היה הרבר, כחג הרוחני שבה המנקת בערב שכורה וררשה מאת גבירתה, שתתן לה כסף, להוסיף לשתות עם אנשי הצבא, כאשר מאנה האשה לתת התנפלו אנשי הצבא על הבית וצרו עליו. בעל האשה הלך לקרוא לשוטרים והתנפלו אנשי הצבא עליו ועל יהודים אחרים והכום ומצום קשה. פקירי הצבא בשמעם, כי על יהודים יצא הקצף, לא אבו הושיע וכל הלילה נועצו סגני הפקירים, להתנפל יחד על כל יהודי העיר להכותם זרם, רק כמו כנס הופרה מחשבתם. וכל זה בשביל זנקת נברית, שאשה יהודית מוכרחה להחזיקה בבית, לקים את המנהג הקדוש לשם האליל לוקסוס. שונא תשכור לה האשה היהודית בכספה ותביא את ילד שעשעיה וכל ביתה כסכנה, למען תחיה גם היא. פריצה" מפנקת, להתפנק על בעלה, כי עדינה היא ולא תזקק למעשה בהמה, להניק ילדיה.

אי"א.

הסתדרות אי"א (אללנעמייע יודישע קאלא-ניואציאנס ארגאניזאצין) כברלין עוסקת עתה, ליסד מוסד פייננצי גדול לתכלית יסוד מושבות יהודיות במזרח. המוסד יקנה חלקות גדולות, יבשירן לעבודת האדמה, יחלקן בין יהודים, הרוצים לכונן להם מעמד בא"י על יסוד עבודת האדמה, ילוה להם כסף כרביית קמנה על פנת לשלם מחיר הקרקע והמלוה בשעורים פתנים בזמן ארוך. ליחידים העולים למזרח קשה להשיג

חלק מצות ומזון לכל דורשי עזרה בספה. בשנה שעברה חלקה הקהלה לאלף ות"נ בתי אבות לפני הפסה 16219 ק"ג מצות אפויות, לתשיג איש חלקה כסף סומן מן שנים עד עשרים כתר 2762 כ"י, כלכלה רים איש בבתי החולים הכלליים ובבתי האסירים ביום כסף 2233 כתר, לעניים הפשים ערכה שלהן ביום ליים איש כסף 1486 כתר, אנשי צבא כלכלה שבועי איש כסף 1061 כ"י. ומאין תקה הקהלה את ההוצאות האלו אם לא תשתכר בקמה הפסה. הרי את עם הקהלה אין להרים עוד. בעה"ב הבינונים נאנחים גם בליז מכבד עול המס והעשירים נושאים בעול הקהלה כשעור שאין למעלה ממנו. חדרב נססר לוער המסונה על קמה הפסה.

קראקא.

אחת החברות הראשונות והעתיקות בעירנו היא חברת "עשירי". היא נוסדה לפני סאתים שנה ויותר ותכליתה היתה לצום בכל יום עשירי ע"פ הכתוב, והעשירי יהיה קרש. התענית היתה בעיני הקדמונים ההם הדבר היותר רצוי לאלקי ישראל ויסדו חברה מיוחדת לזה. חוץ מן התענית היתה גם הצדקה אחת מסמרות החברה והיתה לה קרן קימת, שהקדישו לה סכומים בכל עת. החברה אינה קימת עוד באמת, אלא מפני חקרן הקימת לא יכלה גם להאסף אל עמה. הקרן סופקה ביד איש ישר ונאמן, שהוא עצמו נשיא הח' הוא לבדו חברה והוא לבדו יורע מהו גורל הקרן הקימת. אסנס איש נאמן הוא ואין להשרו ח'י בשליחת יד בפקדון, אבל לסה לשטור את הקרן הסתה עד שיבא אליהו וסדוע אינו נוהן דין והשבון מפני הכסף. הוא סחויק בשביל החברה הסתה הדר שכור, שבו הוא סאסף סנין להפלה ומדליק גרות למען נשמות אנשי החברה, אבל הכדאי הדבר? סדוע אין איש סתעורר לבקש איזו תכלית לקרן הסתה ולהביאה לקבר ישראל? בע"ב.

סניאטין.

אין די מלים להאר צדת המזגים פה. בכל הסתו הטילו מס כבד על המזגים, שהשיגו רשיונות בזעת אפס ולא אסרו די בזה, אלא גם הנהגת העיר מצדה הטילה סמונה בתדים על הקמר שכר. ועוד לנו סכה הדשה. שכנינו הרותנים, שחיו אתנו עד כה באחוה ואנחנו עשינו רצונם בכל, סמלמים לנו גסול כספולנים. בכל כפר עשו להם תניות ואגודות לסחורה והכריזו ברבים: "אחים! אל תתנו כספכם, שרכשתם לכם בזעת אפסם ליהודים הסוציים את דינו, הם אל נפשו יבקשו!" — האדמיר מוויניץ, שבדה שיערו בשביל מלשינות, שספרו לנו לעבודת הצבא ובה הנה, שחקק בעירנו, וזה סביא סעט שפע לעירנו — בכסף סטעצאוואו הסמוך התקוטטו היהודים על אדות העליות עד שסרט איש שער רעהו וקנה והכו זה את זה עד שפך דם. ארבעה אנשים נפצעו קשה. הדבר יובא בפלילים ושם שמים יתהלל. הוקדה כזה כבית תפלה לצירים?

פ. ס. ה.

חלים בתפלה, היא חברה ספרים והוציאה עתון לתבליט זאת ומיליון תלמידים נמשכו אחריה ובנו להם בתי-תפלה בכל עיר. בכוסמן מקום מרכזם יש להם בית-מקדש, שכינינו עלה בכמה מיליונים. — בפטרבורג תדיה תערוכה של רמאות במסחה, שם יציגו לראוה את כל המציאות, שמרכיזים עליהן בעתונים בחלק המודעות, להראות אך מטעים את הבריות. — ממשלת רוסיא במלה את זכיות האיניכרסיטאות ונתנה רשות לפוליציא לשלוט בתלמידים ולהשיגה עליהם. — בארץ קוננו באפריקה רתיכונה נגלה פילים החיים במים. גדלם כגדל פילי היבשה. — בברלין מת מנהיג הסוציאליים האשכנזים פאול זינגר (יהודי) בן ס'ו שנה. עשיר גדול היה והקדיש כל כחו ועתו לעבודה הסוציאלית. במועצת הממלכה ובכל אספה סוציאלית היה הוא ראש המדברים. — האוניברסיטה בקראקא נסגרה עקב התקוממות הסטודנטים, שהכריזו שביתה, יען נענשו שלשה מהם על הפגנים בחזקה נגד הפרופסור הנצרי-סוציאלי החדש ד"ר צירמן. בחפצם להשביט ההקראות בחררי האוניברסיטה, שברו את הרלתות והכלים והקימו רעש עצום. בכל היום הכי ש"ו הקיפו שוטרים את בית האוניברסיטה, אח"כ בא גרוד צבא ולא שקטו עד שננעל הבית, גם בלכוב היו בעבור זה אספות והפגנות והסטודנטים שובתים. — המנפה בחיגא מתגכרה. בחריבין מתים מאתים נפש בכל יום והכלבים אוכלים בשרם.

*

הכרעה לטובת יהודים ברוסיא. כידוע יש זכות ליהודים המשלמים מס גכזה ממדרגה הראשונה להתעכב ברוסיא הפנימית ששה הרשים וממדרגה השניה ג' הדשים. אבל קרו מקרים, שכאשר בא יהודי כזה לרוסיא הפנימית דרשה הפוליציא ממנו תעודה, שלא היה עדיין בשנה הזאת בשום מקום ברוסיא הפנימית, ולפי שתעודה כזאת קשה להשיג השיבוהו אל עירו. יהודי אחר הגיש תלונה על זה והתלונה עברה דרך המניסטרום והסינאט, עשר שנים האריך העיון בדין הקשה הזה ועתה הכריעה המועצה העליונה והצאר בעצמה, כי הצדק עם היהודים ופטורים הם סתעודה כזאת. וכן נאה עתה הכרעה מלמעלה, כי רוקחים יהודים דיגם כרופאים ורשות להם לגור בכל רוסיא.

ישראל החדש". הכתה הרוסית הזאת, שאנשיה נוטים לדת ישראל ושעל-בן הגלתם הממשלה אל הררי קאוקז, היום במצור ובמצוק, כי הכהנים הרוסים רואים בהם סכנה לדתם והלשינו עליהם ופקידי הממשלה לוחצים אותם.

תל אביב. יושבי רבע העיר החדש כיפו, שבנו היהודים, הנקרא תל אביב, קראו לרחובותיהם שמות עברים: יהודה הלוי, ליליענכלום, אחד העם, השחר, גם החלישו להוציא חמשת אלפי פרנק למטע אילנות ברחובות ולרצפס ואלף פרי בשנה להאיר את הרחובות.

גורל תחום המושב ברוסיא, יש אפשרות שתחליט הדומה לכטל את חוק תחום-מושב היהודים להתיר ליהודים לגור בכל רוסיא. כאשר הכניסו הדפוטטים היהודים את הצעתם אל הדומה, הניעו אחריהם ראש, כי לא היתה תקוה, שתזקק דומה השלישית הנסונה אחר לחוה כזה, עכשו גלה ראש האקטוברים (מפלגת המרכז) לסופר אחד, שלפי רעתו תפתור הדומה את שאלת תחום-מושב בחיוב, לכטלה, כי רוב בטוח יש בשביל הבטול. גם קרופינסקי ראש הלאומיים הימנים, אעי"פ שהוא שונא ישראל גלה רעתו שצריכים לכטלה, כי ממה נפשך אם אין סכנה ביהודים למה לכלאם בפלכים מוגבלים ואם יש סכנה בהם, למה יסבלו רק פלכים אחרים, ארבה יתחלקו ויתפזרו לכל גלילות רוסיא ותקטן הסכנה. אולם דפוטטים אחרים אומרים, שאין כל תקוה.

לתקנת בנות-ישראל, אגודת נשים יהודיות באמריקה שלחה ללשבת המודעין של יקיא קול קריאה, שבו היא מזהירה את הנשים וביחוד את העלמית הנוסעות לאמריקה, לבלי תשמנה לכן אל האנשים חבלתי ידועים להן, שיציעו את שרותם לפניהן. האגודה הנזכרת מודיעה עם זה, כי נכונה היא לכא לעזרת הנשים הבאות לאמריקה הן בהמצאת ידיעות

הן בסיוע חמרי. האגודה יסדה שעורים ללמד את הלשון העברית לכל העלמות הגולות וגם קונטורה לבקשת עבודה. להאגודה יש סניפים בניו-יורק, בפילדלפיה בבלטי מורה ובכוסמן.

מצב היהדות באיטליא. גם איטליא היתה מקום תורה וכמה חכמי ישראל הורו משם חכמת ישראל והרביצו תורה בכל העולם. מי לא יזכור את הגאון בעל הערוך ריע מברסנורא, הגאון ריע פיגו, מהר"ם מפאדוא, בעל פחד יצחק, הגאון חיד"א, רמח"ל, רש"דל והיום נשמע מאיטליא רק שמות שרים רמים מזרע ישראל, שאין בהם לחלוחית יהדות. בימים האלה הובאה אינטרפלציא אל הפרלמנט האיטלי, מדוע נדחתה בחינת התלמידים, שנקבעה בימי 4-5 באקטובר, לימים אחרים, לפי שגימים ההם היה ראש-השנה ליהודים? גם בעינינו תמוה הדבר, ובי נזהרים הם יהודי איטליא מחלול יומי? ישנם ערים רבות, שבת-הכנסת העתיקים אינם נפתחים אף ברי"ה וביחוד. זה עתה קרה מקרה, שהיהודים בקהלה העתיקה פומפונסקו מכרו את ספרי התורה וכלי-הקדש מאין להם צורך בהם הדבר הרעיש את רבני הקהלות והומינו ועידה, להועץ אך לקים את שארית היהדות. דרך אנב מזכירים העתונים, כי על האי סיציליא יש מקום תרופה הנקרא "מעיות-מיימונידס" על שם הרמב"ם ואין יודע סבת הכנוי הזה, כידוע אין יהודים בסיציליא מיום שגרשוס מלך ספרד.

כולל גליציא. הכנסת כולל גליציא עלתה בשנה שעברה ליותר משלש מאות אלף כתר ולפי היוקר בערי א"י קכלו שלש מאות בתי-אבות הוספות הגנות על חלקיהם. גם הזקנים העולים לא"י נתרכו עתה וכפי שמודיעים אותנו מא"י אין עתה תלונות על הנהגת הכולל, כי הנשיא הג' ר' דוד סופר הצליח לעשות סדרים קבועים בסדר החלוקה ואין פריץ ואין צוחה על הממונים. גם בעתוני ירושלם החפשים אין אנו מוצאים זה שנתים שום תלונה על כולל גליציא, זה אות שנוהגים בו בשורה.

מומרים רמאים. להר הזמין כותבים מאירכוססק בסביבה, כי שם נגלו כמה מומרים יהודים, שהמרת דתם היתה רק רמאות, בכסף קנו להם תעודת המרה מאת כהן לוטרי, בכדי לחונות את הממשלה שלא תחירדם ממנוחתם ותתן להם לשבת בשלום בסביה, אבל בבתיהם נשארו יהודים. עתה כבר גרשה הממשלה כמה מומרים כאלה.

הפוש על יהודים בקיוב. אחרי הפסק קצר התחילה הבולשות בקיוב שוב להפש אחרי יהודים, שאין להם שם זכות הרירה; ליב יהודים נכלאו.

רזי המרידה הרוסית. במוסקא מפיצים אנשי רוסיא האמתים מחברת, בשם "סוף המרידה משנת 1905 ומלכות נוסאר". נוסאר הוא המורד היהודי הידוע, שעמד בראש המורדים. כמובן תולה המחבר את כל המרידה ביהודים וביחוד בהסדרות ה"בונד". בעשרה חדשים משנת 1905 הפיץ הבונד שתי מיליונים מגלות עפות וארגנו המרכזי יצא ברבע מיליון אכסמפלרים. וחויץ מזה חלק הבונד ת"פ אלף פרוקלמציות. המשה בתי דפוס נסתרים היו לו, שעבדו בהם קב"ה פועלים, חויץ מכתי דפוס קטנים, שהדפיסו כרוזים וספרים אסורים. מחויץ לארץ הביא הבונד 266 פוד ספרים פסולים, באשכנו קבין הבונד קט"ז אלף ליטרא שטרלינג לצרכי המרידה. באנגליא קפיט אלף ובאמריקה רים אלף. כל הנדבות עולות לשבע מיליון רובל. את כל הרשימות האלו — מכטיח המחבר — לקח מכתבי הבונד עצמו ומעתון יהודי באנגליא, שנתפרסמו שם הדין והחשבון שלו. והעם הרוסי בשמעו הבטחה כזאת, הרי אין כל ספק בעיניו.

חגיגה. את הרוצח הרוסי פבלוב, שהרג בפטרבורג את אדוני החיט היהודי וכל בני ביתו, חמש נפשות, לבזו רכושם, נדון למיתה ובטרם נתלה באה חגיגה מאת הצאר ומתו נחלף במסר.

מסע המזגים לרוין. ביום כ' יתרו 13 פברואר יסע מסע מיוחד במסה"ב מלכוב, שיקלוט ברכו את המזגים, שאבדו פרנסתם וביאס ווינא, להתיצב יחד לפני צירי הפרלמנט, לפני המניסטרים וינישו תלונתם גם לפני הקיסר. המסע יצא מלכוב אור ליום כ' 25 מינושים אחרי חצי הלילה יסע דרך גרוק, פרטיסלא

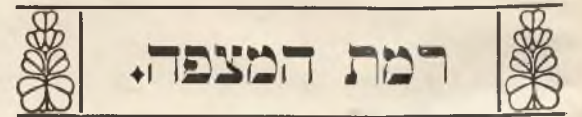
מקרב ומרחוק.

ענינים מדינים. ישיבות הפרלמנט האוסטרי נפסקו אחרי הקריאה הראשונה, של תקציב הממלכה והדלגציות נפתחו בכודפסט, לדון על ההוצאות המשותפות של אוסטריא ואונגרי. הממשלה הכללית דורשת הוספות רבות להוצאות הצבא וביניהן ש"ב מיליון בשביל ארכע דרידונכטות, שלא כהשאר אחרונת נגד איטליא המתבצרת על הים. המניסטר לעניני החוץ גראף אהרנטל גלה סוד גלוי, כי בכקור הצאר אצל הקיסר האשכנזי התקרבה רוסיא אל אשכנזי מבלי שהשתנו בזה יחסי הממשלות האחרות ואגודותיהן, אבל ממקומות אחרים נראה בברור, כי אמנם הברית המשולשת בין אשכנז, אוסטריא ואיטליא לא נחלשה, אבל האגודה המשולשת של רוסיא, צרפת ואנגליא מראה בקעים מיום שמת המלך אדוארד ורוסיא רוצה להשען גם על אשכנז. — קצף עורר בין ממלכות המערב האלה חפץ הולנד, לבצר את העיר ווליסנינגן העומדה על מבוא הים, אנגליא וצרפת מספחות, פן ערוך הדבר יגדן ומאשכנז יצא הדבר, לחסום דרך אניותיהן בעת מלחמה. הן בקשו למחות, אבל הולנד עונה עזות. מזה נראה, כי אשכנז עומדה מאחריה. — במלחמת טורקיא עם הערבים רבץ חיל הטורקים את הערבים מכה רבה וחיל טורקי חדש הולך שמה. אכל בטרם יצאו הערבים התעוררו האלבנים עוד הפעם וגרודי שורדיז קמים לשטן לחיל טורקיא בזוים הם אזרחים שלום ומחריבים נויים.

שונות. באשכנז דורשים מאת הממשלה שתעזור ע"י בתי הספר, לכטל את הכתב האשכנזי ולהנהיג לכתוב ולהדפיס אשכנזית בכתב הרומי נכל העמים. — הועד הממונה על הגולים באמריקה הציע חוק חדש לפני הסינאט, להטיל את האחריות המהגרים בלי רשות על בעלי האניות. אניה, שתביא גולים, שאסור להם להבנס לאמריקה, תחרס רוב החובל יענש. — באמריקה מתה האשה הזמנה בקר-עדי, שחזרה יסדה את הכתה הנצרית העתיקה של יורעיס, המרפאים

יארסולב, רישא, טרנוב, קראקא ויעמוד גם בערים הקטנות, לקלוט את המזונים המחכים שם. נכון מאד שירבו המשתתפים במסע הזה, להרכות ככל האפשר את הרושם בוויין, המשתתפים נוטלים פרשות דיטור בעד הצי המחיר בהראותם כתב תעודתם. בוויין התכונן ועד לקבל פני חשיירא ולנחותם.

השך מצרים. וואָלף : מדוע לא יצאו ישראל מצרים בשלש ימי האפלה ולמה הפתינו עד שיגרשם פרעה ב ע ר : האינד יודע, שיש בכל דור אנשים ודוקא יהודים כשרים, שאינם נותנים לצאת מתוך התשך ? לכן הוצרכו להסתין עד שיצוו מן החוץ...

הספרדים על הצי-האי הבלהני.

מאת היים ווייצנר — סאראיעווא (בוסניא).

לא בפעם הראשונה אני כא בחקירותי ע"ד אחינו הספרדים במדינות אלו לפני קוראי "המצפה". וגם עתה במסעי בארץ דלמציא נזדמן לי ענין נכבד, שיש לו ערך היסטורי, מחיי אחינו גולי ספרד ונדרדיהם. המה נתפזרו בכל ארצות הטורקים ושכנותיהן וקצתם נדחו גם לראגוזה, עיר קטנה על שפת ים אדריע, שבזמן הזה תחשב לדלמציא אשר לאוסטריא. בבקרי מוסדי העדה הקטנה ובחקרי על קורותיה, הואיל ראש העדה מר פי ג' וואלנצין להראותני את החפצים היקרים והעתיקים, שנשארו בידם מארץ מכורתם ספרד, ספרי תורה עתיקים וכלי-קדש נהדרים. בתוך החפצים האלה הראני מגלה עברית ישנה, המספרה על-אדות עלילת-דם, שהביאה את כל הקהלה בסכנת מכת חרב והרג ואברן ובנס נצלו. וזה קרה לא בספרד, כי-אם בעיר הזאת עצמה לפני שלש מאות שנה. בראותי את המגלה גזרתה, כי באשר בקרני ד"ר ג' קרפסל המנוח עורך ה-אללג. צייטונג דעס יודענשטומס" ספר לי על-אדות המגלה הזאת, שתרנגם אותה בקצור לאשכנזית בעתונו גליון 13 משנת 1904 הדיר אקסר והוא מכתיב, שלא נמצא ממנה רק שני אקסמפלרים, האחד בגנוי אקספרד* והשני בידו ריטר פון רוסטר, רוצנט באוניברסיטה הווינית. מר וולנצין נתן לי רשות להעתיקה, לפרסמה בעתון עכרי, למען תנצל מאכרוך, כי אין להעדה הקטנה (בת עשר משפחות ספרדים ודי אשכנזים) כסף להרפיסה מחדש.

סמוך לביהיב נמצא חדר הקהל למועצה וכו ישבתי להעתיק את המגלה. ילא עמי לתאר את התפעלותי והנשות נפשי בראותי, כי יושב אנכי במקום, ששמה נאספו כל בני העדה הנרעשה מחד מות, לשפוך שיחם ולכבות כמר נפשם לאביהם שבשמים, שירחם עליהם ויפרם מדרת שחת. לבני התפלך לזכרון כל התלאות והיגון, הממלאים כל דברי ימינו לזכרון כל נהרי הדמעות, הדם והאש, שנהרו על דרכי אבותינו בכל מדינה ומדינה, ששמה הוליכם אסוננו הלאומי בחפשמ מקום להניח ראשם העיף והיגע, לשאוף רוח בברחם מהצידים האכזרים, שארכו להם בשנאת הרת והגזע לכלותם מעל פני האדמה.

ולפי שאין המגלה מצויה עוד והמאורע במעט נשכח, ראוי לפרסמה ואעתיקנה. בלשונה בהשמטת ההקדמה הארוכה של הסופר והמו"ל ר' יעקב סרדא,

(* קטלוג שטיינשניידר ז' פי אהרן הכהן. וראה שם הגדולים של הידיא ערך ספרים, שסן הטיב עם זקן אהרן רבני רגוזה. ועלי להעיר, שיש להתפלא על הדיר אקסר הניל ועל העורך דיר קרפסל, שבהעתיקים את קצור תכן המגלה נהגו בעין קלות-ראש בדבר שנת המאורע, שנת ההדפסה ושם הסמכר. המעשה לא היה בשנת 1544, אלא בשנת שפ"ג, שהיא 1623 ולא נדפסה בוויניציה בשנת 1663, כיא תקנית (על ביותי לפ"ק) שהיא 1798. והסופר הראשון, שהיה גיכ בסכנה בעלילה, לא היה — ולא יכול היות — שלמה דוד טולנימנה, שהביא לדפוס את המגלה בשנת תקנית (מאתים שנה אחרי העלולה), אלא הסופר הראשון היה הרהיג ר' אהרן הכהן הנזכר בשהיג. זמר טולנימנה, שמרבה הדיר קרפסל לספר בשבתו, ואבי זקנו של מר יעקב טולנימנה, עתה שויב בראגוזה) חקדיש כסף הוצאות לסופר אחד מר יעקב ביר דוד פארדא, לכתוב את המגלה ואפשר, שהוא הוא מחבר השיר, הנמצא במגלה והמעתיק בזה למטה.

שאינה אומרת כלום. בתחלת הספור בא שיר ארוך, לזמרו ביום המאורע בכד שנה ואעתיק רק קצתו. בראשי הכתים יש לקרא "אדני שפתי תפתח".

אין באל ישרון רוכב שמים, אלו אשתחזה ארצה אפים ומי נעמו ישראל בכל אנפים. אני לדודי ודודי לי.

דבריו הניד ליעקב וזרעו אחריו, ומי כמוהו מורה לעם בחירו, השמע עם קול אלקים בהבריו ? ענה דודי ואמר לי.

נשאו את רדידי מעלי עונותי, והנה בעניי עמי אל בצרותי. כי אות הוא על דל שפתי. עדותך שיחה לי.

יה בחסרך למען הורי, כינה הגיגי האוינה אמרי, אל תזכור לי חטאת נעורי, אשכול הכפר דודי לי.

מעשה רב.

עיר קטנה ואנשים בה מעט מהיהודים, כמו עשרים בתים, ושמה ראגוזה והיא שררה בפני עצמה. ויהי בשנת חמשת ארפים ושלש מאות ושלשה ושמונים לכריאת העולם ביום הראשון לחג הסכות נשמע קול בעיר, שנאכרה בת גוי אחד מסוחרי העיר ובקשוה ולא נמצאה וכו ביום לעת ערב יצא קול, שנמצאת וישמע הדבר לאכיה והוא עומד שם עם גוים אחרים ועמם גם יהודי אחד, ויען אחד הגוים ויאמר בפני היהודי : טוב הוא לכם שנמצאה שאילו לא נמצאה, עליכם ליתן הדין, שמא הרגתם אותה לחנכם. היהודי לגלג עליו ויעבר היום והנה חשך ואפלה והנערה לא נמצאה, כי אותו הקול, שנשמע שנמצאת, לא היה אמת. ואז בליכה הלך אבי הנערה עם אנשים שומרי החומות מחוץ לעיר, לחפש בכל סביבות העיר, לראות בננים אם ימצאו אותה. לפי שזה רוכה של הנערה למייל מקיר העיר וחוצה, וילכו מבית לבית עד שנכנסו בבית גויה אחת בעלת גנה, רשעת ורעת מעללים ויבקשו בכיתה וימצאו תחת מטתה הנערה הרונה כרוכה בסככי הכלאות מבנדיה, ומיד תפשוה ויאסרוה ואבי הנערה קם בחמתו להמיתה ולא הניחודו השוטרים, רק אסרוה בחבלים וישמרוה עד אור הבקר, כי בלילה שער העיר היה סגור. והאשה הארורה הזאת ישכה שם כל הלילה וגם אחרי עלות השחר עד שפתחו שערי העיר ובעוד היותה שם ותצאנה כל הנשים חכרותיה ושכנותיה וגם האנשים עם הנשים, כלם כאים לראות את הרפתה ואומרים אליה : מדוע ככה עשית ? ומקללים אותה על פניה והיא שותקת. ויכא איש אחד מגויי הארץ בתוך הבאים ויאמר אליה : אולי היהודים למדו אותך, שתהרג את הילדה הזאת, לעשות כדמה את חגם, הדברים נכנסו בקרבה כארס של עכנאי ויביאוה אל הצר בית המשפט והארורה בראותה, שנמצאת דמה בקרבה לא מצאה ידה די השיב, לתת איזה אמתלא ותכחר כמה שאמר לה אותו הגוי, כי היהודים זה דרכם לעשות בחגים וכמועדים. אף היא השיבה אמריה לשופטים

באמרה : מה שעשיתי הוא, כי כן צוני יהודי אחד ולפי שלא היתה מכירה כיא יהודי אחד ושמו יצחק ישרון מצד שאצלו היה במשכון מלבוש אחד ממלבושיה בעד חמשים דינרים, שהיו שוים ריאל אחד (דוקאט וריאל שוה אך ארבעים דינרים). ע"כ אמרה, כי זה הוא היהודי, אשר צוה לה להרוג את הילדה הזאת. תיבך ומיד שלחו שרי המשפט, לסגור דלת הצר כל היהודים הנקרא גיטו ושלחו לקרוא ליצחק הנזכר והובאו לפני השרים וישימו אותו לפני האשה הארורה הזאת, למען תענה בפניו. ויתוכחו שניהם יחדו על זה, ובראות יצחק הנזכר, והנה אשה לפראותה, שית זונה ונצורת לב על פניו משיבתו באמרה : אתה אמרת לי לעשות הרע הזה ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד על העלילה ההיא ויאמר : חלילה לי מעשות כדבר הזה ואין בפיה נבונה. והדיינים הנזכרים נתנו אותם אל משמר בבית הסהר, את האשה במקום אחד והיהודי במקום אחר עד עמוד עמוד למשפט. ויהי לעת ערב

ויביאו את היהודי הנזכר לפני השופטים ויתנכלו אותו בנכליהם בדרישות והקירות בסדרן ושלא בסדרן והיהודי בראותו עצמו תפוש במחויבי מיתות נבהל והנה אימה חשכה נפלה עליו ונכשל בלשונו באמרה שלא ראה את האשה מעולם ושאינו מכיר בלשונה, שלפי דברי היהודי, הגם כי נוותו היתה, שאינו מכירה בענין הזה, הם לא בקשו אלא תואנה כמה שאמר שאינו מכירה. וימצאו עדים, שהעידה שהוא דבר עמה לפעמים ושמיכיר באותה לשון, וע"פ ההכחשה הזאת יום ג' לתפישתי נתנו לו יסורין, הנקרא בלשונם "טורטורה" והוא, שקשרו ידיו מאחוריו ותלאוהו בהם באור. שם היה תלוי ועומד שעה אחת, גם באותה שעה היו מעלים אותו למעלה יותר מעשרים אמה ואחיכ שומטים את החבל ונופל בכת אחת על ידיו התלויות באויר ומתפרקים אבריו ובל גופו. וזה עשו לו באותה שעה שלש פעמים וזה נקרא בלשונם "טראטוי". כל זה עשו לו, להכריחה, שע"י היסורים ההם יאמר, שהוא צוה לאשה לעשות המעשה הרע ההוא. ובהמלת ה' עליו סבל הצער הגדול ההוא ולא נחן את פיו להחטיא את בשרו. ויוציאוהו משם נגוע, טובה ומעונה ותחזירוהו אל בית הסהר ויתיעצו עוד לכא עד קצו ונמנו וגמרו ליסרו עוד ועשו לו טורטורה אחרת שעה כמשפט הראשון ביום ז' לתפישתו, שעדן לא זו מבאבו וצערו הגדול מאשר עשו לו בראשונה, למען מרוב צערו יודה לדברי האשה, וטרם תלות אותו גלחו את שעריו, כי אמרו מבשף דוא, וע"כ סבל ועמד בפעם ראשונה מבלי הגיד דבר. והעני הזה בקול מר צורח בוכה וצועק תם אני ואינו נענה. ויעזרהו ה' ויפכול גם בפעם ההוא ויתמחו השופטים החם, בראותם, שיש לאל ידו שלא כדרך כל הארץ. (עוד יבא).

זוגות.

מאת מתתיהו מיוזיש.

המספר הזוגי נחשב לפנינו אצל היהודים למזיק, היו נזהרים מאד בשתיית ב' כוסות. כן מתרה ברייתא; "חשותה כפלים דמו בראשו" (פסחים ק', ברכות נא:). העובר על זה נחשב למשים את עצמו בסכנה, לכן אוסרת ג"כ ברייתא לכוך את השותה כפלים (ברכות נא:). הזוגות שייכים לסוג של דברי מומאה, מפני זה היו מכשפים בהם וכן מצינו בתוספתא (שבת פ"ז) בין הרברים האסורים משום דרכי אמורי את הלחש, איני מישבתן (את אפרוחים) אלא ב' ת ר' וכו' איני מישבתן אלא בשמאל. בכבל פרה ג"כ הפחד מפני הזוגות, כמו שנראה מן ההגדה ע"ד רבה בר נחמני (בי"ט פו). וכן אומר ר' פפא "בתרי קמלינן בין בשוגג בין במזיד, בארבע מזיקים במזיד ולא בשוגג" (פסחים ק'). להאמנה ע"ד הזוגות היתה השפעה ג"כ על האסטרוולוגיה, יום שמול מאדים משמש בו בשעות זוגות סכנה היא. (דעת שמואל, שבת קכט; עיין רש"י שם).

הפחד מפני זוגות קדום הוא בא"י. והנחה תולה באויר היא, לחשובו כמו שחשב בלוי (das Zaubrewesen). שבני א"י קבלו את הציור הזה מכני בכל. ציור הזוגות נראה כבר בבריתות ובתוספתא, בימים אשר עוד יהודי בכל לא התעוררו לחיים עצמיים. ואיך היה לאל יד ישני מרמוטא אלה, בזמן קפיאתם, להכניס דעותיהם להצבור העברי הושב על גדות הירדן, אשר עלה עליהם בכל ענין? להפך רואים אנו, שיהודי בכל נשענו כוה על דעות הפלשתנאיים, ר' דימי כבואו מא"י ספר בתור הלכה מד מה את איסור הזוגות (פסחים ק'); ור' נחמן האומר, שכוס שני הוא כוס של פורענות, הוא מסמך את דבריו על הברייתא של שותה כפלים (ברכות נא:). לבני בכל חדר איפא פחד-הזוגות מן בני מערב. אבל הם בנראה שנו מטט את צורת הזוגות. בא"י לא נזכר שנאסרו זוגות אחרים מחוץ לכפלים. בפסח תקנו במשנה ד' כוסות, אבל בככל נחשבו גם זוגות ממעל לכפלים עד עשרה למזיקים, אם לא משום זוגות, אז משום בשפים (פסחים ק').

אם הפחד מפני הזוגות העליונים חדר לא"י בימים מאוחרים, מסופק הוא. אנו מוצאים, שהיום

על כל הכתבים, כי כלם כתבי אהאב. כאשר יקרא החוקרים את כל הכתבים תעשירי ידעת דברי ימינו ותרבותנו עשר גדל. גם הבנת ספר מלכים ודברי הנביאים תרבה. ויש תקוה, שכאשר יוסיפו דפוס כשומרון ימצאו ספר דברי הימים למלכי ישראל. הנזכר כמה פעמים בסי' מלכים.

מן המזרחי.

רשימת השקלים, אשר באו לירינו בעד שנת תרע"ע עד היום כ"ט מכת תרע"א.

שם המקום	שם המורשה	מספר השקלים בעד:		עולה
		טלית	טלית	
בוריסלאוו	ש. בעסטער	23		27 60
ביעטש	פ. וואגשאל	3		3 60
בוטשאטש	ד. ניימאן	1		1 20
בוכניא	א. גערסטענפעלד	17		20 40
באראנוב	ד. בראנד	10		12
בולעכוב	חיים בערגמאן	8		9 60
טשורטקוב	יושע פרעמינגער	1		1 20
"	ל. ווייסמאן	2		2 40
דרוהוביטש	פ. עקערט	10		12
דונאיוב	מ. לייטער	11		13 20
דעלאטין	ס. קאמיל מורה	8		9 60
גורדעק-אגל.	ש. צ. ווייס	1		1 20
האליטש	ר. פֿאהן	6		7 20
הוסיאטין	צ. בראנדעס	2		2 40
קאלוש	מ. שלוסבערג	1		1 20
"	י. ליקווארניק	2	3	6
קראקא	א. איזענבערג	5	1	7 20
"	מערכת "המצפה"	10		12
קוסטוב	מ. קרעסעל	11		13 20
לכוב	י. פערלבערגער	2		2 40
"	יש. פייערינג	1		1 20
"	י. ל. ליפשיץ	11	1	14 40
"	מ. צויעבעל	7		8 40
לוקאוועטין	מ. לעווינטער	8		9 60
פערעהינסקא	מ. מ. הוכמן ומ. בלייא	32		38 40
רופטישיצע	י. הילער	9		10 80
רוזניאטוב	ל. יעקעל	3		3 60
ראווא-רוסקא	אגודת "התקוה"	22		26 40
רוזווארוב	י. תאומים	26		31 20
סטאניסלאו	א. קייש	3		3 60
"	א. אקסטמאיר	10		12
"	מ. הוכמאן	25	3	33 60
"	י. פרענקעל	4		4 80
סאנוק	אגודת "ציון"	40		48
סקולע	א. פישלער	2		2 40
סטריא	מ. וואונדערמאן	4		4 80
ס. סאמבור	י. סימון	10		12
סולומווינא	אייזיק שאמנער	8	1	9 60
זלומשוב	ח. מ. זילבערשיין	12		14 40
		371	9	454 80

מצאו, כי "השנים" פוגמים את האחדות, כי בטרם נראה הכפל יש רק "אחד" מספר שלם וכלול, שאין בו חלוקה. את ההסתכלות הזו לא חשבו להערה עיונית פשוטה, הם נשאו מיד למשפט מקיף והעבירוהו לעולם המציאות הדתית והמעשית. "המונס (האחדות) הוא אפוללו (אל-האור) והדיאם (זוג, מספר כפלי) הוא אריס (אלילת המחלוקת) ופולמה (חוצפה) (Plutarch: de Osiri et Iside e. 75). מלבד זה ראו הפתגוראיים בכל מספר זוגי חשבון נגמר, עגול, שאין לו המשך, לפי זה סמל של כל הדברים הקמלים וכלים, ולהפך במספר בלתי זוגי ראו חשבון שאין לו גמר, תשוקה לאין סוף, תמונת הנצחיות, האמונה בזוגות אצל היונים ותלמידיהם הרומים ברורה היא ונתנת להתבאר ע"י אחוזת רעיונות, קשורים זה בזה וצומחים מיסוד פלסופי אחד. בישראל ציור הזוגות גלמוד הוא וכא התאחו, התוצאה ההגיונית היא, שהיהודים קבלוהו מן היונים, אבל ברגש הטבעי וכחושם הפכה דחו קל מהרה פקחי העמים את ההזיה הזו של סופיסטריה זרה.

מקום המגע, שבין ישראל ופלסופיה יונית, היתה אלכסנדריה, לפי זה אם הזוגות יוצאים מאסכולי הפתגוראית, בטרם באו לפלשתניה, צריכים הם להראות אצל יהודי מצרים בצורתם היונית, ואמנם בן היא, פילון האלכסנדרי אומר באופן פתגוראי, אשר המונס (מספר האחד) הוא האימונין של הסבה הראשונה, והזוג הוא הרע והדמון (Philo: de spec. legg. II 329, Grünbaum: Gesamm. Schriften 177) במדרש (כ"ד פ"ד) יש, שביום ב' לא נאמר כי טוב, שכן נכראת מחלוקת, שנבדל בין מים למים, אבל אין בזה בוונה להחשיבות המיסטית של המספר ב' בתור יוצר מחלוקת (חלוקת האחדות), רק דרשה פשוטה מן המקרא נוגעת רק במעשי בראשית ובמקרה דומה להסברה הפתגוראית, מן יהודי אלכסנדריה לקחו בני א"י את הדעה ע"ד רוע הזוגות והכניסוהו אף לבלל, אבל את הטעם לא קבלו, ואם קבלוהו או הסתירוהו בתור דבר שאין מגלים אותו רק לצעועים, בתוך מגלות-סתרים שלהם, וכימים מאוחרים כשיצאה המיסטיקה העברית ממחבואיה ונתגלתה הכבלה, אז מוצאים אנו את הטעם הפתגוראי בפירושי, באופן הכי טוב מבוטא הטעם הזה במדרש תלפיות (ענף זוגות) "מה שמוסף על האחת אין חשוב נמצא בו" כי צריכים "לקבוע בלב ענין האחדות ולהתרחק מענין השניות", והשניות מכה הזוגות", מה שהשתיקו בימות התלמוד שב לחיים תחת כנפי הקבלה.

זכרונות אהאב מלך ישראל.

בימים האלה הרעשה השמועה את כל העולם, כי בחפירות, שחופרים עתה חוקרים אמריקנים בחברות שומרון בפקודת המיליטרי היהודי יעקב שיף, נמצאו כתבים עתיקים כתובים על חרס מהיכל אהאב מלך ישראל. כל חכמי העמים נותנים ערך גדול לכתבים האלה והעתונים הגדולים מפארים אה המציאה, שאין עוד כמוה בא"י, ואם בעיניהם חשוב הדבר, מכיש בעינינו. אהאב היה אחד המלכים הגדולים, שמלכו בישראל וגם חזיל ידעו ערכו והמשילוהו לשלמה המלך והפלינו כאגדה, שמלך מסוף העולם ועד סופו. בספר מלכים מסופר עליו רק יחסו למלך ארם ולאליהו הנביא וכיהושפט מלך יהודה בני דורו. אבל מכתבי מלכי אשור נודע לנו, כי הוא ויתר מלכי המערב עשו מלחמה עם מלך אשור, וממצבת משע מלך מואב נדע, כי מלך מואב זה כבש בימיו את ארץ ראובן מיד ישראל, ועתה כאשר נגלה אור גדול של מאה כתבים, ארחיב שלם של אהאב, יש לקוות, שיגלו לנו חדשות ונצורות מן התקופה הקדומה הזאת. הכתבים כתובים בלשון העברית ובכתב העברי העתיק הידוע, שהוא גם כתב הכנענים, כאותו הכתב, שנחרתו בו מצבת משע מלך מואב וממצבת אבל במנהרות המים של חזקיה מלך יהודה בירושלם, האותיות אינן חרותות כאבן, כי אסף כתובות בדיו שחור חזק מאד, שכתבו בו המצרים על פפירות ועל ארונות המתים והוא קים לעולם. הכתב מאשור כתוב אשורית מאת שלמנאסר השני בן דורו של אהאב וממנו יש להקיש

הרביעי נחשב לרע. במסי' סופרים (פ"ז) מפורש הטעם של די תעניות, שהיו מתענים אנשי מעמד ביום ב' ג' די' ה' בכל שבוע, בכל יום מבוארת התענית מענין הכריאה, אבל ביום ד' מודגש: "מארות כתיב" מענין קללה, כגמרא אמנם, (תענית כ"ז), שגם שם מפורשים טעמי התעניות, לא יבזר היום הרביעי לרע, ככל זאת בהגדות נשתנה היום הדי' לרע, בריבועי לז' ימי המשתה הביש נחש את החתן בספור אחד (וי"ד פ"ב), בלילי רביעיות שולמים מזיקים (פסחים ק"ב), הרביעי רע אפא, אבל רחוק הוא, שמשום זוגות, כי אז גם יום ב' ויום ו' היו צריכים להחשב לרעים, טעם של יום ד' מוכרח להיות אסטרוולוגי, כי בכמה דברים נדמה באיכותו לשבת, בן לענין שליטת המזיקים (פסחים ק"ב) כמו לעונה (נדה לח), הגשמים לפי דעת קצת טובים אם יורדים בלילי שבתות (וי"ד פ"ה) ולפי אחרים רק בליל רביעי (שם). בימי הבינים, נהגו שאין מתחילים ביום ב' ודי" (י"ד קע"ט ס"ב), והיה נראה כבר קרוב להניח, שהטעם הוא מפני זוגות, אבל בכל זאת הוא רק אסטרוולוגי, כמו שאומר הרמב"ן (תשובה סי' רמ"ב), מפני שביום ב' שולטת הלכנה וכיום ד' מאדים, ההשקפה, שיום ד' התלמודי, כמו יום ב' ודי', השייכים לציורי ימי הבינים, אינם תולדת האמונה בזוגות, נראה נכונה כבר מפני זה, שהימים האלה נחשבו לרעים גם בזמן שהאמונה בזוגות כבר הלכה והפסידה את חשיבותה, בימות האמוראים אבד כל פחד מפני זוגות בא"י: כמערכא לא קפדי אזוגי (פסחים ק'), ובבבל עמלים, להקל, ר' יהודה ואחיב ר' אשי (שם), ר' יוסף אף שהאמין, שהזוגות הם שריים, בכל זאת סבור הוא, שאינם מזיקים (שם), והתוצאה היתה: "כל דקפיד (מי שמשגיח בזוגות) קפדי בהדיה (מקפידים בו המזיקים) ורלא קפיד לא קפדי בהדיה (שם), בימות האמוראים רואים אנו מהלך של התמעטות ציור הזוגות במורא, כמו שמתאר הרשב"ם: "דורות זו אחר זו היו מקילין בזוגות וחולקין ופוחתין" (שם).

איה שרשה של האמונה בזוגות? מדוע זכה המספר הכפלי כהוראה רעה? איזה הוא המצע הפסיכולוגי של הציור הזה? בתלמוד לא נמצא איזה טעם לזק שכתבספר זוגי, צירו להם שאשטראי ממונה על זוגות (פסחים ק'), זאת מכמאת רק את צורת הציור ע"ד הזוגות, אבל אינה מטלת אור על מוצאם, רק פעם מוצאים אנו במדרש מאוחר (דברים רבה פ"ב) קצת רמז על פחיתות הזוגות: "כל מה שבראתי, בראתי זוגות, אבל בבורי אחד", כלומר השלם אינו זוגי, ציורים ע"ד איכויות של מספרים לרעה או לטובה אין אנו מוצאים בספרות התלמודית, זוגות הוא חיוון בודד, ונוסף לזה חיוון, אשר למרות הבריות, לא היו שרשיו עמוקים בישראל, במשך הדורות הלך והתנון והתמעט, הפחד מפני זוגות הלך וקל עד שכלה בלי רושם, נכר בנקל, שיש לפנינו צמח זה, זמורה נכריה, שהוכרחה בלי משים על ממעי היהדות נעשתה איזה זמן למנהג, אבל לא עלתה לה להתאזרח ולשגשג בראוי, צמח, אשר ינק את לשדו מקרקע אחר, לא יצלה, כשנשים ענינו אל עולם-הדעות של העמים העתיקים, מתגלה לפנינו השקפה על זוגות דומה לזו, ששלטה אצל היהודים, וירגיליוס מכמא אותה: "האל שמח במספר בלתי זוגי", (Bucol. Ecl. VIII 75), אצל העתיקים יש מובן לציור-זוגות הזה, הוא מקושר אל שמה שלמה של השקפה מקיפה על העולם, הוא חוליה אחת בשרשרת גדולה של רעיונות פלסופיים, פתגורס הפילוסוף היוני, בבואו להוכחה, שאין צדק לאסכולה היונית של ההילוזואיקים, שאהר מן היסודות החומריים היא מהות העולם, רצה למצא את גרעין החיונות בחוג המחשבות המפשטות, בהמוחש אין ממש מוחלם, מה שמורגש הוא רק מוחה יחסי, רלטיבי, דן פתגורס, אמת מוחלטה שיכה רק לכללי החשבון וההנדסה, הם מכילים את נבונותם ואינם תלויים באיזה חיוון מהעולם הגשמי, לכן מסקנתו שר פתגורס, שהמספרים האריתמטיים והצורות ההנדסיות הם עצמם כל החיונות, עקר מהותו של העולם, לא העולם כמו שנראה הוא ממש, אלא מדותיו ומספריו הם ההווה המוחלטת, מובן מאליו, שבהשקפה כזו על העולם יש לכל מספר פרטי חשיבות רמה, הנוגעת בגופו של עולם, הפתגוראיים בהסתכלם במספרים

כל אלה מהמורשים, אשר לא המציאו לירינו עד כה חוכרות השקלים והכסף אשר נאסף על ידיהם, מתבקשים עוד הפעם במפנינו, שיזכרו סוף סוף את חובתם עמנו ולרעיוננו הקדוש וימצאו לנו תומי החוכרות והכסף, למען לא נהיה מעוכבים על ידי התרשלותם לגמור חשבון השקלים של שנת תרע"ע ולא נהיה מוכרחים לעשות את הצעד האי-נעים לנו לנקוב בשמות את אלה אשר למרות כל הבקשות וההזכרות הנמרצות לא החזירו לנו הבלוקס והכסף... ובאמת עד מתי יתשלו עוד לנו... הלא כבר התחילה עבודת קבוץ השקלים בעד שנת תרע"א ועלינו להודו בשנה הנוכחית בעבודה הזאת, יען היא שנת הקונגרס, ובכך יאחינו לרעה, מלאו חובתכם! לשבת המזרחי בעד גליציה ובוקיניה, בסמניסלב, לפנות אל הלשכה ע"פ הכתבה, Moses Hochmann, Stanislau.

ספרי יעבץ. תולדות ישראל.

- מחיר חלק א' (עד מות שאול) K. 4.80
- " חלק ב' (עד מות הזקיה) 4.80
- " חלק ג' (עד אלכסנדר מקדון) 5.30
- " חלק ד' (עד הורדוס) 4.80
- " חלק ה' (עד החרבן) 4.80
- " חלק ו' ב' כרכים (התנאים) 8.20
- " חלק ז' מראשית ימי האמוראים עד ימי תכלית רום כרן התורה
- בכבל ודלדולה בא"י 5.20

תוצאת ההמיטות והחקיקות שנתגלו בארצות הקדם, המעידות על קדמות התורה ושאר סח"ק (הוספה לחי"ב של תולדות ישראל ונמכר גם בפ"ע 70 הלר.

מקור הברכות. התפללות, הקריאות וכל חלקי הסדור למיניהם ולתולדותיהם מראשית יסודתם 4 כתרם.

גם שאר ספרי המחבר וספוריו יונם ברישותו האדרסה:

W. JAWITZ, BERLIN N. 24.

לקורות הקראים בגליציה

מאת ראובן פאהן עבודה היסטורית מלאה ענין על אדות בואם, תולדותיהם והכתיבה במשך מאות שנים. נדפס במספר מצומצם.

המחיר 40 הלר, במקראות. נמכר ע"י MENDEL AXELRAD in HALICZ, (Galizien).

ספר נפלא
Cudowny Samouczek
Wunderbuch
zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache
in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)
vorgelesen von
JOSEF SAS JAWORSKI
Gymnasial-Oberlehrer
und **MAJER LAUB**
bekanntes Pedagog.
Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32
grosse Seiten.
Preis 50 Heller pr. 1 Teil
auch Briefmarken werden angenommen.
Bei Postsendungen 10 h. mehr.
Zu bekommen bei
Majer Laub, Krakau Diefelgasse 9.
Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine unge-
wöhnlich leichte Art die deutsche Sprache
im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

הגרות מהי הנביאים

בספרה הערבית ונערכו עפ"י המקורות הראשונים הנדפסים ואשר עודם בכתובים עם הערות והארות רבות ונעתיקו בפעם הראשונה לשפת עבר, שפת הנביאים מאת דר. יצחק צבי אייזענבערג ח"א "חיי איוב ומשה". המחיר כתר והמשה הלר. נמכר ע"י המצפה.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukarni M. Lenkowicza w Krakowie.
Bózego Ciała 22.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WE CHL
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.
גענעראלפערטערטער דער גראמאפאן אקציען געזעלשאפט
מיט סארקע, שרייבער ענגעל
גרעסטעס לאגער פאלינישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאטען מיט סארקע ענגעל.
20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שטעטס אם לאגער
רעפערטורסיליע אונד ווערקשטעטע אם ארטע בעסטע אוסטויש-
בעדינגונגען. — פרייזקאטאלאגע גראמאפאן אונד פראנקא.
לעסבערג, טעלעפאן 2033/II
אקוי, טעלעפאן 461

שתו יין וקאניאה טבעי ומרפא
בקשו רק הבקבוקים האריגינעלים מאת
חברת מסחר פלשתינה בלבוב
זהרו מהויפנים ורמאים, אשר כבר פרסמנו את שמם בהעתונים.
רשימות נשלה חנם. — בחביות נוכל לשלוח ישר מא"י מן
הנמל יפו במקח השוה.
הכתובת שלנו:
„PALÄSTINA“ HANDELS-GESELLSCHAFT
TIEGER & COMP. LEMBERG.

לסוחר יין של פסה.
נמול רשות מאת מונינו וידידי ביתנו הנכבדים להודיעם בזה, כי גם בינה
הזאת, כמו בכל השנים נכין לחג הפסח הבע"ל
יין מתוק (זיססוויין הנקרא רוסטער) כשר לפסה
מבל המינים עפ"י חקי המדינה ובהשגחה מעולה ובזהירות רבה
ככל חומר הדינים ע"י משגיחה בעל מכתבי תעודות מאת רבנים גאוני ארץ
ישי"א. ויש ביכלתנו לשרת גם בשנה הזאת את מונינו בינות מוכהרים
ושמורים עצהו"ט.
לכן נבשר ממונינו לשמור לנו את אמונתם כמו עד כה, זה ששים ושמונה
שנה, שנות קיום בית מסחרנו ולכבדנו בפמודתם.
לפנות ישר אלינו או אל בא-כחנו לגליציה ובוקובינה.
בהוקרה רבה. א. וואלף עט הא"ב.
A. WOLF & Comp. Wr. — NEUSTADT.
האדרסה אל בא-כחנו היא:
MOSES STARER, WIEN II., Adamberggasse 1.

האטעל ציפפער, לעמבערג.
HOTEL ZIPPER LEMBERG
vormals
Hotel u. Resturaton MAJER KATZ, Rajtana 9.
Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרוח של ה' מאיר האטי ז"ל
בלבוב, ברחוב רייטאנא 9
הנודעים זה 40 שנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה
עצמה של השנים הסודמות, ביתרון הכשר אף למהדרין מן המהדרין; ועוד יתרה
נעשה, כי כל החדרים תכנו מחדש ונערכו כשבו טעם ודעת ובנקיון עצום מתאימים
לצרכי החיים, במאור אלקמרי, גם בחדרים מיוחדים להצעה ובכל הקומפורט הדרוש
לרוח העת, ונחת שלדני מלא דשן, גם סניף מיוחד למאכלי הלך נערך על ידי
ברחוב סטאניסלאוו 4 מול האכסניה שלי במאכלים ערבים לחי, למען השביע
רצון את כל הדרושים פלשכני
צבי הירש ציפפער.

גענזע-פעטט.
ראהעם אונד געקאכטעס פערזענדעם
כשר טעגליך פרישעם לפסח
Juda Zins, Huslafyn, (Galizien)
פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים
מבערוזאן, מפרעמיסלא ומסטרי זענדע אויף
פערלאנגען.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.
liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. **AUSSER KARTELL.**

מכתבי הוראה נדפסים
הריני ונתכבד להודיע, כי ונכתבי
הוראתי לקפה העזרית, סכזר
הקפיקו להתפקט צעולם ושזכו כזר
צונהדורות רבות, חפסר עתה להזנוין
לקפת הוראה יהודית גם נדפקיס.
צאטכנזית אין לי לעיב אלח
אויטוגראפיס.
ונכתבי הוראתי נותנים לכל אחד
את האפשרות, לקבל לו את השפה
העזרית על צריה צנון קלר וזהולאות
ונעטות.
פרוקפקט ונפרט הכני קולה חנם.
ונכתב לדוגמא כתר וקלטה ה'.
S. WALKOWSKI KRAKAU
Postfach 119 (Miodowa 16)

GELEGENHEITSKAUF
VON
BIERKORKEN.
Ich habe im Lizitationswege
ein grösseres Quantum von Korken,
meistens Bierkorken angekauft,
bin deshalb in der Lage diese
viel unter dem Einkaufspreis
abzugeben. Fass- & Sodawasser-
Korken habe ich nur einige Ballen,
gegen 100 Mill. Kauflustige mö-
gen sich an mich wenden so
lange der Vorrat reicht. Abneh-
mer sämtl. Korken samt einer fast
neuen Korkbrennmaschine wer-
den stark bevorzugt.
MAX ZINS Deutsch BISTRAI

Sie
Sollen
Bücherei
Kontrollieren
Sich
erhalten
Diplom
und
Prämien
Kontrollieren
Sich
erhalten
Diplom
und
Prämien
Kontrollieren
Sich
erhalten
Diplom
und
Prämien

פיר געשעפטזוכענדע.
אין אשפיצין איזט איין קאנצעסיא-
נירטעס קאפערווי, רעסטוראציע, טראפיק,
האטעל זאמט קאמפלעטער איינריכטונג
איבערצוגעבען. עם ווירד געזוכט דאפ"ד
איין אנשטענדיגער יודישער אבנעהמער.
צו ווענדען אן **Saul Huterer Oświęcim**